



Tématerület: Környezetvédelem - zöldfelületek
Altéma: területhasználát, területfejlesztés
Városüzemeltetési létesítmények



BP Műhely

Budapest nyilvános illemhelyei



Alapdokumentum

Háttérdokumentum

1 Összefoglaló, a dokumentum célja

A dokumentum célja a budapesti nyilvános illemhelyhálózat állapotértékelése, a hiányok és prioritizált beavatkozások azonosítása. A városfejlesztési koncepciók kidolgozása során elengedhetetlen figyelmet fordítani az alapvető emberi szükségletek kielégítését szolgáló infrastruktúra biztosítására is.

Ilyen alapvetés a mellékhelységek biztosítása az utca embere számára. A főváros területén a nyilvános illemhelyek elérhetősége jelenleg nem megfelelő színvonalú. A látogatók számára a közterületen történő gyors és egyszerű WC-használat korlátozottan megoldott, ami különösen a turisztikai szempontból frekventált területeken jelent problémát.

Az érintett csoportokat vizsgálva megállapítható, hogy Turisták nyilvános illemhely hiányában vendéglátóegységek (éttermek, cukrászdák) vagy kulturális intézmények (múzeumok) szolgáltatásait kénytelenek igénybe venni. A hajléktalan személyek társadalmi csoportja különösen hátrányos helyzetben van, mivel sem a megfelelő anyagi források, sem a magánszféra nem áll rendelkezésükre. Számukra a bevásárlóközpontok, vendéglátóhelyek sanitáris helyiségeinek használata csak korlátozottan elérhető. Közparkok látogatói számára nehézséget jelent, hogy a rekreációs közterületek funkcionalitását jelentősen csökkenti a nyilvános illemhelyek hiánya vagy díjkötelessé tétele.

A nyilvános WC-k nem csupán hiányosnak mondhatók, hanem elhelyezkedésük is egyenlőtlen a fővárosban. A legnagyobb – bár nem elégséges – számú létesítmény a VIII., XI. és XII. kerületekben található, míg egyes kerületekben – elsősorban a külső kerületi területeken – egyáltalán nem áll rendelkezésre nyilvános illemhely.

A főváros közigazgatása jelenleg nem biztosít mindenki számára hozzáférhető megoldást ezen alapvető társadalmi igény kielégítésére. Ezzel párhuzamosan a közterületen történő szükségletellátás köztisztasági szabálysértést képez, amely szabálysértési eljárás megindítását vonja maga után.

Jelen elemzés célja a fővárosi nyilvános illemhely-infrastruktúra jelenlegi állapotának átfogó feltérképezése. A vizsgálat eredményei alapot szolgáltatnak a kidolgozás alatt álló közterületi és zöldfelületi stratégiához, amelyben a nyilvános WC-hálózat fejlesztésére vonatkozó konkrét javaslatokat fogalmazunk meg.

2 Bevezetés

Mitől élhető egy város? Egy élhető városban magas az életminőség, jó a közszolgáltatások elérhetősége, a közlekedés, a közbiztonságos és fenntartható a környezet, valamint jók a lakhatási lehetőségek. A közszolgáltatások minőségének egyik fontos mércéje a városi utcák napi állapota. A városlakók elvárása szerint a tiszta utcában nemcsak papír és műanyag hulladék nincs az utcán, de kutyaürülék és vizeletszag sincs. Ez utóbbi a nagyvárosokban több ezeréves probléma. Különböző kultúrák különböző megoldásokat találtak rá. Ismert már a kőkor időkől a skóciai Orkney-szigeten olyan település maradványa, ahol bonyolult vízvezetési rendszerrel, kezdetleges toalettet alakítottak ki, akár csak az Indus-völgyi civilizációban. Harappa és Mohendzsodáró lakói vízöblítéses illemhelyeket használtak. Ugyan ebből az időből Kr.e. 2350 az Eufrátesz folyó menti templomoknál illemhelyek maradványai kerültek elő. Vízöblítéses illemhely volt a krétai Knósszosi palotában is. Az ókori Egyiptom lakóiról tudjuk, dolgukat saját házukban végezték, nyilván a megfelelően kialakított helyen, a görögök azonban ott, ahol éppen szükségük megkívánta. A római császárkor zsúfolt városaiban a köztisztaság problémája előtérbe került, ezért a közterületeken 8-10 fős, egyhelyes nyilvános illemhelyeket építettek, nemek szerint elkülönítve. A középkorban a kerékvetőkhöz hasonló kő-félgömböket helyeztek el az épületek sarkainál és a zugokban. Nem lehetőséget kínáltak egy természetes probléma megoldására, hanem megakadályozni kívánták a sarkokba történő vizelést azzal, hogy a félgömbökről visszafröccsent a vizelet a ruhára. Ekkor jött divatba a magas talpú és a magassarkú cipő is, ami „felülemelkedett” az utca szennyén.

A Római Birodalom bukásával a városi élet hanyatlásával Európa területén az emberek újra a természet közelében, faluközösségekben szervezték meg az életüket. A természetes közeg, természetes megoldásokat ajánlott. A gödrök fölé épített, fából készült árnyékszékek az utóbbi időkig is túléltek, kisebb települések kocsmájának vagy faluházának udvarán a mai napig megtalálhatók. Kevesen tudják, de egy fontos funkcióval is bírtak. A helyben elszikkadó vizelet és ott maradó széklet, lassú bomlási folyamatában az ürülék ásványianyag - és nyomelemtartalma útján a használók egészségi állapotáról információ átadás történt az ember és a gödör környezetében lévő föld között. A természet kiegyenlítő képességének köszönhetően az árnyékszék tágabb környezetében megjelentek az egészség helyreállításához szükséges gyógynövények, melyeket begyűjtöttek az asszonyok és az ott élők főzetüket itták reggel és este. A középkor első ismert illemhelyei is a falusi árnyékszékek elvén működtek. Sankt Gallen kolostorában Kr. u. 820-ban épület egy csendes hely a szerzeteseknek, pár száz évvel később a várfalak résein, majd a várfalba épített fülkék alján hullt a mélybe a kis- és nagydolog. A vízöblítéses WC-t 1589-ben Sir John Harington, angol költő találta fel, majd 190 év múlva korszerűsítve szabadalmaztatta Joseph Bramah. Tömeges elterjedéséhez azonban még 100 évre volt szükség. Az első nyilvános illemhely Angliában 1854-ben nyílt meg, Budapesten 1870-ben. Ma már helyben

lakóként vagy turistaként egy városról alkotott ítéletünkben az első szempontok egyike, hogy a szükségben könnyen elérhetően és kulturáltan tudjuk-e végezni dolgunkat. A kis- és nagyvárosok többsége az elmúlt 150 évben egyik fontos közszolgálati feladatának tekinti a megfelelő számú és minőségű nyilvános illemhely üzemeltetését a közterületein, de vannak városok, melyek más megoldást választottak, például Olaszországról köztudott, hogy az éttermek mosdójába a helyi szolgáltatás igénybevétele nélkül, térítésmentesen betérhet az ember.

3 A fővárosi nyilvános illemhelyek története

Az első nyilvános illemhelyet az akkori Pest-Budán 1870-ben, a mai Deák téren nyitotta meg a város az utca emberének. A felülről nyitott, fedetlen kör alaprajzú vasépítménynek ajtaja nem, csak védfallal takart bejárat volt. Az úgynevezett „Jennings rendszerű” illemhely közepén bűzelzáró szifonos medence volt, körülötte sugárirányban elrendezett vaslapok hat állóhelyre osztottak a teret. A berendezés akkori ára 3.757 korona volt.

A nagykorút több szakaszban 20 év alatt épült ki, a teljes körút megnyitására a millenniumi ünnepek keretében 1896. augusztus 31-én került sor. A körút fontos szolgáltatásai közé tartoztak az útmentén elhelyezett öntöttvas vizeldék, melyeket a Közmunkatanács Párizsból vásárolt. Az ünnepekre várt tömegek kiszolgálására a Deák téri és körüti illemhelyek száma kevés volt, ezért a városvezetés a házmestereket utasította, hogy a házak közös illemhelyeinek kulcsát bárki szükségben lévő számára adják át.



1. ábra: A „zöldvillamos” a Rákóczi út és a Vas utca sarkán 1911-ben (forrás: szeretlekmagyarország.hu)

Ugyanekkor, 1895-ben kezdték el építeni a „zöldházakat” vagy pestiesen „zöldvillamosnak” nevezett közvéceket, melyekből egy pár még mindig áll a belvárosban. A Beetz-féle „Olajjal szagtalanított vizelde” világszabadalom volt. A két háború között, mikor a főváros lakóinak száma 800 ezer és 1 millió között volt, 82 illemhely működött a közszolgálatára a fővárosban, belőlük 12 megsemmisült a háború alatt. Az elmúlt évtizedekben számuk igencsak lecsökkent, de maradt még mutatóban a Szent János kórház mellett, a Nagymező utcában és a Lövölde téren, a Ferenc téren, a Lovas úton és a Rózsák terén. A műemléki jellegű építményeket 1985-ben kezdték felújítani, az eredeti külsőt a vandalizmussal szembeni ellenálló védelemmel látták el, belül pedig korszerűsítették őket.



2. ábra: A felújított „zöldvillamos” a Nagymező utcában (forrás: varosban.blog.hu)

1950 márciusában a közvécek a Fővárosi Csatornázási Művek (FCSM) kezelésébe kerültek és az 1980-as évek végére már több mint száz nyilvános véceket működtetett Budapest közterein. Az FCSM 1983-ban kifejlesztett és próbaüzemre kiállított az V. kerület Március 15. téren egy egyszemélyes, félautomata illemhelyet. A kedvező fogadtatásnak köszönhetően a belváros forgalmas pontjain további félautomata illemhelyeket, több helyen ikresített megoldással állítottak fel, számuk 1996-ban már 29 volt. Ekkor a fővárosban 112 db nyilvános illemhelyet üzemeltetett az FCSM. 1996-ban a Fővárosi Közgyűlés az illemhelyek üzemeltetését áttette a II-Net Kht-hoz, majd 2009-ben újra az FCSM-t bízta meg a feladattal.

4 Közvécek a mai Budapesten

A Fővárosi Csatornázási Művek 2010 óta vállalkozási tevékenység keretében üzemelteti a korábbi fővárosi nyilvános illemhelyhálózat megmaradt néhány még használható, vagy azzá tett egységét. 2010-ben az átadásra a fővárosban a korábbi 112 egységből már csak 74 rossz állapotú illemhely maradt, melyből 38 teljesen használhatatlanná vált, a 36 üzemképes szolgáltatásának minősége messze elmaradt a kor követelményeitől.

4.1 A korszerű nyilvános illemhelyektől elvárt szolgáltatások

Az első, hogy tudjuk, hol található a közvécek a városban és milyen szolgáltatást nyújtanak.

A legfontosabb használói elvárás, hogy az illemhely megfeleljen a korszerű higiénias feltételeknek, vagyis tiszta legyen, kifogástalanul működjön a vízöblítés, WC papír és hulladékgyűjtő legyen a helységben, a kézmosáshoz szappan és kéztörleri lehetőség álljon rendelkezésre valamilyen formában, valamint az intimitás biztosítása érdekében a használat ideje alatt az ajtó csukható, zárható legyen.

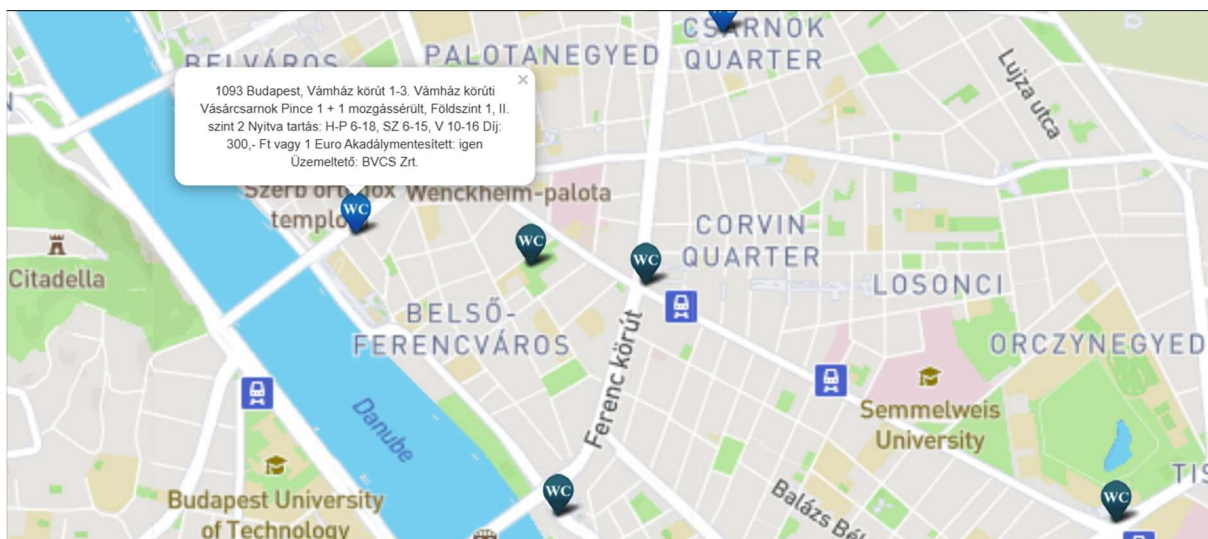
A higiénias elvárásokon túl, a közhasználat biztosításához akadálymentesíteni szükséges a bejutást az építménybe és mozgássérült WC-t és mosdót is ki kell alakítani. Az illemhelyekkel kapcsolatban elvárássá vált a kismamákat segítő pelenkázó funkciók elhelyezése is, különösen a parkokban, játszótérek környezetében. A játszótérek mellett felállított mosdókban korszerű megközelítés lenne a gyermek WC-k elhelyezése is, melyet a 3-5 éves gyermekek önállóan is tudnak használni szülői felügyelet mellett. A családbarát közparkokban a pelenkázók mellett vagy azokban szoptatóhelyek kialakítására is igény van.

A szolgáltatások minősége mellett a közpénzekből fenntartott építményekkel szemben jogos elvárása a város lakóinak az üzemeltetési költségek optimalizálása és a környezettudatos működtetés.

4.2 Hol található a fővárosban nyilvános illemhelyek?

A Fővárosi Önkormányzat által közzétett nyilvános illemhely térkép internetről elérhető: <https://budapest.hu/kozmuvek/tiszta-budapest/illemhelyek>.

A térkép több információt is megoszt a keresőkkel: a közvécek üzemeltetőjének nevét, a pontos címet, az illemhelyek számát és típusát, az akadálymentesítettséget, a szolgáltatás díját és nyitvatartási idejét. A térkép a bevásárlóközpontokat is feltünteti, mint olyan helyeket, ahol, közhasználatú illemhelyeknek lennie kell.



3. ábra: A Fővárosi Önkormányzat nyilvános illemhely térképének részlete (forrás: budapest.hu)

A térkép a mobiltelefonon keresőknek akadozva működik, számukra a BudapestGO-n belül a nyilvános WC-re szűrés segíthet, ám ez külön beállítást igényel, és csak a térképre való erős ránagyítás esetén mutatja az illemhelyet. Külön keresni az alkalmazáson belül WC-kre nem lehet. További segítséget nyújtanak Androidon a Where Is Public Toilet, iOS-en pedig a Flush Toilet Finder & Map, melyek a felhasználók által feltöltött adatbázis alapján működnek és a használat szempontjából értékelik is az egyes közcégek tisztaságát és szolgáltatását.

4.3 A fővárosi nyilvános illemhelyek nyújtotta szolgáltatások

Az egyes illemhelyek nyújtotta szolgáltatások eltérőek. A régről maradt épületek és építmények egy részében az üzemeltető több helyen csak állagmegóvást végzet és kicserélte a szanitereket, az aluljárókban található illemhelyeken általában az akadálymentesítés sem megoldott. Ahol az épület mérete és a város szövetében lévő helyzete megkívánta a teljeskörű felújítás mellett korszerű funkciókkal is kiegészítették a korábbi szolgáltatást. Az FCSM 12 illemhelyet akadálymentesített, gyermekpelenkázóval, többet zuhanyzókkal, hajszárítókkal is felszerelt, és gyermekekre méretezett szanitereket is elhelyezett az I. kerületben a Déli pu. mellett és a Palota úton, a II. kerületben a Margit-híd budai hídfőjénél, a IV. kerületben a Városkapunál, az V. kerületben a Szent István téren, az Astoriánál és a Petőfi téren, a XII. kerületben a Városmajorban, a XIII. kerületben a Lehel téren, a XIV. kerületben a Múcsarnok mögött és a Széchenyi fürdőnél. Az FCSM a felújítási munkák során kiemelt figyelmet szentelt a környezetbarát és energiatakarékos működtetés kialakítására. „A csapok infravezérelt érzékelők segítségével, érintés nélkül, víztakarékosan, a speciális piszoárok vízöblítés nélkül, szagmentesen működnek. A világítótestek egy hazai innovációnak köszönhetően energiatakarékosak. A nagy igénybevétel kiszolgálására és az esetleges rongálások kivédésére pedig hosszú élettartam-garanciájú berendezéseket és szanitereket építettünk be” - olvasható az FCSM honlapján.

Az FCSM által üzemeltetett illemhelyek többségénél kezelőszemélyzet dolgozik, az automata egységek tisztaságát mozgó takarítócsapatok, napi többszöri takarítással biztosítják.

E takarítás színvonala alacsony, az illemhelyek tisztasága messze az elvárhatótól. A kezelőszemélyzet nélkül működő automata illemhelyek folytonos, 0-24 órában történő üzemelésre is alkalmasak. A használó a használati díj pénzürmével vagy bankkártyával történt kifizetése után tud a helyiségbe lépni. Az illemhelyek automata öntisztító funkcióval vannak felszerelve és egy szoftver segítségével minden illemhely eseménytörténetét egy központi szerver rögzíti. 2023-ban Budapesten már 32 automatizált illemhely működött, ugyanakkor olyan kiemelt helyszíneken, mint a Margitsziget, továbbra sem lehetséges a bankkártyás fizetés. Kedvező tulajdonságaik alapján azt gondolnánk, az automata illemhelyek nyújtanak megoldást a főváros számára a minőségi közvécék számának emelésére. De nem így van. Az FCSM és a kerületek adatai szerint egy-egy automata WC használati ideje 2 hónap, ez idő alatt hajléktalan költöznek az előtérbe, vagy egyes használók egyéb illegális tevékenységgel teszik használhatatlanná az építményt. Ezért a kerületek nehezen fogadják be területükre az automata WC-boxokat, annak ellenére, hogy jelenleg Budapest illemhelyeinek többsége nem nyújt megfelelő korszerű szolgáltatást és számuk is messze elmarad a kívánatostól. A több közhasználatú illemhely kihelyezésének egyik feltétele az üzemeltetési költségek csökkentése lehetne, ha a szolgáltatás önfenntartóvá tudna válni, de a fizetős illemhelyek sem tartják el magukat a használati díjból. Esetleges lehetőség lehet a buszmegállóban elhelyezett esőbeálló példáján, a vécék falán reklámfelületek kialakítása. Zürichben forgalmas helyeken a nyilvános illemhelyeket üzleti tevékenységet folytató kioszkokba helyezték, ahol a kis üzlet eltartja az illemhelyet.

4.4 A közvécék üzemeltetői

Mára a budapesti nyilvános illemhelyek más-más tulajdonos és üzemeltető kezében vannak. Az elsődlegesen ismert és a legtöbb illemhelyet üzemeltető a továbbra is az FCSM, de közvécéket üzemeltet a BKM Nonprofit Zrt., vannak illemhelyek a Fővárosi Önkormányzat tulajdonában és a kerületekében, valamint a Budapesti Vásárcsarnok Kft. tulajdonában is. A budapest.hu honlapon a főváros által nyilvánosságra hozott adat szerint az FCSM 44 db, a BKM Nonprofit Zrt. 10 db, a Fővárosi Önkormányzat 6 db, a Budapesti Vásárcsarnok Kft. 10 db, a kerületek 80 db és egyéb intézmények további 28 db illemhelyet tulajdonolnak. Ez összesen 178 cím szerinti illemhely, de arról nem közöl adatot, hogy egyes címeken hány WC egység található. Az összes közvécéből több, mint 70-et az FCSM üzemeltet. Ugyanezen adatsorból megtudhatjuk, hogy a 178 db nyilvános WC-ből 41 db ingyenes, a többségében pedig az alkalmi használat 250 Ft. Az FCSM és a Fővárosi Önkormányzat illemhelyei közül egy sem ingyenes.

Az összesítő táblázaton azonban nem szerepel dátum, ezért az adatok csak tájékoztató jellegűek és nem tekinthetők pontos adatszolgáltatásnak, lehet, hogy már az illemhelyek száma és a térítési díj összege is változott.

A város lakóira vetítve a nyilvános illemhelyek számát, Budapesten mintegy 9.500 lakosra jut egy közcé, Párizsban 5.000 lakosra. Ha a helyi lakosok mellett figyelembe vesszük az agglomerációból naponta a fővárosba ingázókat és a vidékről érkezőket - akik potenciális használói a nyilvános WC-knek -, akkor ez a szám még kedvezőtlenebb: 11.300 fő/1 nyilvános illemhelyre módosul.

A közcéek mennyiségét és minőségét sokan alapvető szükségletnek tekintik a turizmusban, de a városi lakosság, különösen az idős generáció számára kardinális kérdés. Mindennapi programjaik megtervezésében jelentősége van, hogy ügyeik intézése közben találnak-e illemhelyet, mivel idősebb korban a vizelettartási képesség jelentősen csökken, az aktív időtöltésüket jelentősen bekorlátozhatja, ha nincs elérhető közcé az adott közterületen. A hiányzó közcéek pótlására Nyugat-Európa több nagyvárosa is kötelezte a vendéglátóhelyeket, hogy a turistákat fogyasztás nélkül is beengedjék az illemhelyre és ezt figyelemfelkeltő matricákkal jelzik a bejáratnál. Ez már évek óta a főváros VII. kerületében is működő gyakorlat. A VIII. kerület 2024 tavaszán a KözWC-projekt keretében hat vendéglátóhellyel kötött hasonló megállapodást. Sajnálatosan azonban a legtöbb vendéglátó egység továbbra is fogyasztáshoz köti az illemhely használatot.

Az is sajnálatos tény, hogy a hajléktalanok okozta utcai köztisztasági problémákra csak kismértékben megoldás a nyilvános illemhelyek számának emelkedése, mert ritkán és mint korábban említettük általában nem rendeltetésüknek megfelelően használják a közcéeket.

4.5 A nyilvános illemhelyek építészeti kialakítása

Jelenleg kétféle vécétípus található a köztereken, a hagyományos épített, általában személyzettel működtetett illemhelyek és az automatizált közcéek. Az épített illemhelyek építési- és fenntartási költsége meghaladja a kiépített alapra és közművekre könnyen ráhelyezhető utcabútor jellegű automata illemhely-dobozok felállítási költségeit. A millenniumi évekből maradt még pár a „zöldvillamosból”, mely telepítéskor nemcsak szolgáltatása tekintetében volt újszerű, de kialakítás és anyaghasználata is innovatív volt. Az igényes öntöttvas szerkezet a belváros eklektikus épületei között ma is harmonikus nyugalmat áraszt. Az újonnan kialakított vagy felújított közparkokban gondolnak ma már illemhelyek elhelyezésére is. A Bikás parkban a különböző funkciójú kisépületeket korszerű, magas minőségben, egységes arculattal az építészeti környezettel harmonizálva tervezték meg. A tervezők és az építetők a parkokban a szolgáltatóépületekben igyekeznek elhelyezni a nyilvános illemhelyeket, ahol azonban nincs ilyen épület, vagy a park nagy kiterjedésű és több közcére is szükség van, ott általában az utcai közterületekhez hasonlóan az automata illemhelyeket választják. A dobozszerű épületek megjelenése gyártmánytól függően változó vagy kisebb beavatkozásokkal egyedivé tehető és harmonikusan illeszthető a közterület

építészeti környezetébe vagy a park berendezési tárgyival harmonizáló képi világába.



11. ábra: Nyilvános illemhely a Bikás parkban (forrás:11.kerulet.ittlakunk.hu)



12. ábra: Köztes megoldás, automata illemhely fából készült installációval takarva a Pünkösdfürdő parkban (forrás: freesportparks.hu)

Az elmúlt években a fővárosban telepített automata vécék több termék családból, több külföldi és hazai gyártótól kerültek a közterekre. Ha a minőségi paraméterek azonosak, akkor mindig célszerű a hazait választani, könnyebb a garanciális szervizelés és az alkatrész beszerzés. A fővárosi nyilvános illemhelyek közül több is

a B–K Kft. terméke, amit gyártó több, mint 20 éve forgalmaz, az innovációért 2008-ban Magyar Termék Nagydíjjal jutalmazták és megkapta a sérültek.hu magazin különdíját és az Odafigyelés díját is.



13. ábra: Automata közvéccé a II. János Pál pápa téren (forrás: otlet.Budapest.hu)



14. ábra: Automata közvéccé a Blaha Lujza téren (forrás: hirtv.hu)



15. ábra: Ingyenesen használható illemhely a Normafa Parkban (forrás: normafapark.hu)



16. ábra: WC-Guide rendszerrel felszerelt okos WC a Tabánban (forrás: bandkaruhaz.hu.)



17. ábra: B-K Kft illemhelyének egyedi dekorációs lehetősége, akár bevételt jelentő reklámhordozó felület is lehet (forrás: bandkaruhaz.hu.)

5 Néhány külföldi példa

A francia főváros közterületi illemhelyrendszere a *Sanisette* típusú, teljesen automatizált, önfertőtlenítő egységekre épül. 2025 tavaszára 435 ilyen berendezés működik városszerte, amelyek mind ingyenesek és túlnyomó többségük 0–24 órában elérhető. A legújabb generációs egységek környezetbarát technológiával, víztakarékos öblítéssel és akadálymentesített kialakítással készültek. A városvezetés célja, hogy a közcégek lefedettsége a teljes sűrűn lakott városi területet elérje, így a párizsi modell lefedettségi benchmarkként szolgál más nagyvárosok számára.

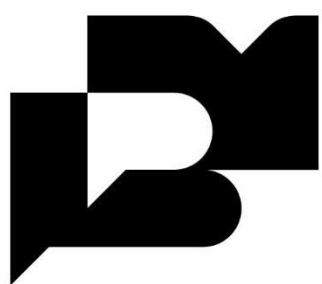
Londonban a *Community Toilet Scheme* nevű program biztosítja a közcégekhez való széleskörű hozzáférést. Ennek keretében üzletek, vendéglátóhelyek és közintézmények önkéntes alapon megnyitják mosdóikat a lakosság és a turisták számára fogyasztási kötelezettség nélkül. A résztvevő helyek egységes arculati matricát kapnak, elérhetőségük és nyitvatartásuk a város honlapján, valamint térképes alkalmazásban is szerepel. A rendszer kis beruházási költséggel, de jelentős kapacitásnövekedést eredményezett, ezért a londoni modell alacsony költségű, gyors bővítési megoldásként (low CAPEX) értékelhető.

A Zürichben az önkormányzat a „ZüriWC” márkanév alatt egységes minőségű, modern közcéket üzemeltet. Az alap-szolgáltatás ingyenes, az akadálymentesített vagy személyzettel működő egységek használata 1 CHF díj ellenében vehető igénybe. A hálózat egységes dizájnt követ, minden egység bankkártyával is használható, és az önkormányzat távfelügyeleti rendszert működtet, amely a takarítási ciklusokat, meghibásodásokat és forgalmi adatokat valós időben követi. Zürich modellje a magas minőségű, felügyelt városi szolgáltatás példája.

Az ausztrál városokban a közcégek-fejlesztések önkormányzati *Public Toilet Strategy* dokumentumok alapján zajlanak. Ezek lefedettségi célt határoznak meg – jellemzően legfeljebb 500 méteres gyalogos távolságot a központi területeken – és többéves ütemtervvel szabályozzák az új illemhelyek létesítését, felújítását, illetve az elérhető szolgáltatások bővítését (pl. családbarát és akadálymentes fülkék, pelenkázók). Az ilyen stratégiák az adatvezérelt tervezés és moduláris kapacitásbővítés jó példái.

6 Felhasznált irodalom, források

- Alapvető Jogok Biztosának Hivatala: <https://www.ajbh.hu/rss/>- Szükség-helyzetek - az ombudsman a fővárosi nyilvános illemhelyek üzemeltetéséről
- Az ausztrál toilet stratégia Elérhető: https://www.wodonga.vic.gov.au/Portals/0/Attachments/Public%20toilet%20Strategy%202023%20-%2020233.pdf?ver=ZSWLly9UYR2_rbeGmdJ5CA%3D%3D&utm_source=chatgpt.com (Utolsó letöltés dátuma: 2025 novembere)
- BaHír (2022.10.24) A budapesti közvécé helyzet
- Fővárosi Csatornázási Művek Zrt. honlapja: nyilvános illemhelyek üzemeltetés és fővárosi illemhelyek története
- London Toilet map. Elérhető: https://www.paris.fr/pages/les-toilettes-publiques-a-paris-27216?utm_source=chatgpt.com (Utolsó letöltés dátuma: 2025 novembere)
- Nagy Dávid-Egedy Tamás (2024.) Ha menni kell...: a nyilvános illemhelyek hiánya és annak hatása Budapest turizmusára. Tanulmány. TURIZMUS BULLETIN XXIV. évfolyam 2. szám (2024)
- Paris modernise ses 435 toilettes publiques Elérhető: https://www.paris.fr/pages/les-toilettes-publiques-a-paris-27216?utm_source=chatgpt.com (Utolsó letöltés dátuma: 2025 novembere)
- Szeretlek Magyarország.hu (2023. április 28.). A régi Budapesten is előfordult, hogy az embernek menni kellett
- Szűcs Ádám (2011.). Zöld villamosok Budapesten. - varosban.blog.hu/2011/07/22/
- Telex (2022.10.06) Bucsky Péter: Az Európai átlagot tekintve Budapesten drágák és ritkák a nyilvános illemhelyek pedig közegészségügyi okokból is szükség volna többre
- WeLoveBudapest (2025.03.06) /budapesti illemhelyek é közvécék története
- Zürichi nyilvános mosdókról lásd: https://www.stadt-zuerich.ch/de/stadtleben/zusammenleben/oeffentlicher-raum/zueriwc.html?utm_source=chatgpt.com (Utolsó letöltés dátuma: 2025 novembere)



BP Műhely